

KAS ŽINOTINA APIE PALIKIMUS

Palikimo tvarkymas daugeliui žmonių asocijuojasi su mintimis apie mirties neišvengiamumą. Todėl nenuostabu, kad dažnai, užuot ėmusis spręsti šią problemą stojant akistaton su nemaloniais išgyvenimais, pasirenkama atidėliojimo ar ignoravimo strategija.

Kartais klaidingai manoma, kad testamentu (will) surašymas turi rūpėti tik senyviems žmonėms ar tiems, kas yra tikri, jog potencialūs paveldėtojai pagal įstatymus nesugebės turto gauti (pvz., jei norima palikti jį ne artimiausiems giminaičiams) bei savarankiškai jo pasidalyti. Vienok, reikėtų atsiminti, kad niekas nėra apdraustas nei nuo ankstyvos mirties, nei nuo kada nors ateityje tarp giminaičių galinčių įvykti konfliktų, nei nuo galimų įstatymų pasikeitimų, kurie nulemtų, jog Jūsų valia, paskirstant paveldimą turta, nebūtų iki galo įvykdyta. Taip pat nemanysite, kad testamentas nereikalingas, jei neturite itin daug turto – ginčai tarp paveldėtojų neretai įvyksta ne tik dėl materialine prasme vertingų dalykų, bet ir dėl, atrodytų, visiškų menkniekių- taigi, visiems bus geriau, jei iš anksto paskirsite, kam, kas ir kokiomis aplinkybėmis turi atitekti.

Pagrindiniai dalykai, kuriuos vertėtų žinoti, rengiantis rašyti testamentą, yra šie:

- Jei esate susituokę ir valdote turta (banko sąskaitas, nuosavybę ir pan.) drauge su sutuoktiniu (-e), Jūsų turto dalis automatiškai pereis sutuoktiniui (ei). Tačiau visas kitas turtas (priklausantis išimtinai Jums), nesant testamentu, po Jūsų mirties bus padalintas įstatymo numatomoms paveldėtojams po lygiai. Jei esate nesusituokę ir neturite vaikų, Jūsų turtas, nepalikus testamentu, atiteks giminaičiams – kokie tolimi jie bebūtų. Jei neturite jokių giminaičių, turta pasiims valstybė. Todėl, jei ketinate palikti ką nors draugams, bažnyčiai ar kokioms nors labdaros organizacijoms, Jums būtinai reikės testamentu.
- Jei turite mažamečių vaikų, PRIVALOTE surašyti testamentą, kuriame numatytumėte, kas rūpinsis jais po tėvo ir motinos mirties. Puiku, jei esate įsitikinę, kad vaikais tikrai sutiks pasirūpinti, tarkime, Jūsų tėvai. Tačiau gali atsitikti, kad globėjais taip pat užsimanys būti ir Jūsų sutuoktinio tėvai ar Jūsų sesers/brolis šeima. Nesant testamentu, tik teismas galės nuspręsti, kam patikėti vaikus.
- Jei norite į testamentą įtraukti tam tikrų sąlygų, Jums reikėtų sudaryti vadinamąjį testamentu fondą (trust). Tam Jums gali prireikti specialisto konsultacijos, tačiau, kita vertus, fondo įsteigimas leidžia paveldėtojams pasinaudoti tam tikromis lengvatomis (pvz., greičiau imti valdyti paveldėtą turta bei mokėti mažesnį paveldėjimo mokesčių).
- Surašydami testamentą, turėsite nurodyti jo vykdytoją (executor)– asmenį, kuris pasirūpins, kad turtas atitektų paveldėtojams, kaip numatyta, taip pat – kad būtų sumokėti visi mokesčiai bei skolos ir pan.
- Tai, kaip norėsite paskirstyti savo turta, priklauso tik nuo Jūsų. Visgi, nors pagunda gali būti labai didelė, gerai pagalvokite, prieš naudodami testamentą kaip bausmės ar keršto artimiesiems priemonę. Juk testamentas, kaip bebūtų, išreikš paskutinę Jūsų valią- kurios pataisyti tuomet jau nebegalėsite. Nebijokite “įklimpti” į smulkmenas – padalinkite ne tik pinigus taupomojoje sąskaitoje, bet ir asmeninius daiktus – ne dėl pinigų, o būtent dėl šių daiktų (kiniško servizo ar pašto ženklų kolekcijos) paveldėtojais dažnai gali kibti vienas kitam į atlapus.

- Kad testamentas įgytų teisinę vertę, jis turi būti Jūsų pasirašytas bent dviejų liudininkų, kurie nėra nurodyti paveldėtojais, akivaizdoje. Originalų dokumentą geriausia laikyti banko seife arba pas savo advokatą, tuo tarpu kopijas galite laikyti namuose bei išdalinti keletui žmonių, kuriais pasitikite, įskaitant testamentą vykdytoją (jis turėtų taip pat žinoti, kur laikomas originalas). Atminkite, kad, įvykus svarbiems gyvenimo pokyčiams (pvz., gimus vaikui ar susituokus), testamentą svarbu kaskart atnaujinti.
- Daugelis žmonių mano, kad testamentą surašymas – itin brangi, todėl jiems neprieinama paslauga. Priklausomai nuo to, kokio sudėtingumo testamentą norite surašyti, taip pat – jei norite sumažinti testamentą užginčijimo tikimybę bei išvengti paveldėjimo mokesčių, Jums prireiks kvalifikuoto advokato pagalbos. Jei Jūsų turtas neviršija milijono dolerių, ir norai gana paprasti, tikriausiai galite apsieiti be profesionalių pagalbininkų. Šiuo metu egzistuoja daugybė tinklapių Internete (pvz., www.wills.com) bei kompiuterio programų, kurios padeda surašyti testamentus patiems.

Pagal amerikiečių žiniasklaidą parengė Vaida Maleckaitė